

Bereczkiné Záluszkai Anna

Barangolás a mesék birodalmában. *Népek meséi* – tematikus hét az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Karán

Az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszéke évek óta kiemelt figyelmet szentel az anyanyelvi nevelés komplex tevékenységrendszerének, az irodalomértés és az olvasóvá nevelés célkitűzéseinek. Nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a hallgatók az egyetemes és a nemzeti kultúra értékeit ismerő, megőrző és gyarapító, szuverén értelmiségivé váljanak. Több kurzus programjában is kiemelt helyen szerepelnek a folklórműfajok, köztük a népmesék, amelyekben nyelvünk kifejezőereje, a gondolati és az érzelmi tartalom művészi megformálása biztosítja a hagyományos műveltség értékközvetítő szerepének továbbélését. A bennük rejtőző motívumfűzések magukba sűrítik anyanyelvünk gazdagságát, szemléletességét. A mesehallgató gyermekek – óvodások és kisiskolások – képzeletben újra meg újra átélnek a csodákat, s gondolatban tovább szövögetik a kalandos sorokat. A pedagógusképző karok tanító és óvodapedagógus hallgatói számára ezért különösen fontos a mesék varázslatos világának alapos megismerése.

A hagyományörzés jegyében az ELTE TÓFK 2008. november 3-ától november 7-éig *Népek meséi* címmel rendezvénysorozatot szervezett, amely több tanszék összehangolt együttműködésének köszönhetően valósult meg. A hallgatók friss élményekkel gazdagodhattak, újra felvehették a képzeletbeli vándortarisznyát, és útra kelhettek a mesék csodákkal teli világába.

Az eseménysorozat N. Kiszely Melinda baba- és bábtervező munkáinak bemutatásával indult, amelyet a kar könyvtárának munkatársai nagy hozzáértéssel és gonddal készítettek elő. A művésznő munkásságát taglaló ismertetésből megtudhattuk ars poeticájának lényegét: „Az örök emberit formázom, miközben játszom. Ez a játék feloldja a feszültséget, kreatívvá tesz, kiléptet az életből, és szabaddá nevel, megtanít rácsodálkozni a dolgokra”.

1. kép
Művész és műve

N. Kiszely Melinda a nyolcvanas évek közepe óta foglalkozik babakészítéssel. Szinte minden útjába kerülő anyagot felhasznál: tervezett kőből, fából, kerámiából, textilből. Kiállításai alkalmával sok lelkes kisgyermekkel került kapcsolatba, s megtanította nekik a játékkészítés apró fortélyait. A mesehét keretébe illeszkedő kiállításra saját alkotásaiból, valamint más művészek gyűjteményeiből is válogatott ruhákat. A szerteágazó technikával készített tárgyak mesebeli hangulatot varázsoltak főiskolánk könyvtárába. Az aprólékos gonddal megalkotott, pompázatos színekben tündöklő jelmezek, bábok, kiegészítők eleven valósággá változtatták a képzeletünkben élő mesefigurákat. A tanárok és a hallgatók – engedve a mesék varázsának – szívesen barangoltak ebben a különös univerzumban.

2. kép
Boszorkány

A tematikus hét következő eseménye Bartos Évának, az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet igazgatójának előadása volt *Biblioterápia – a mesék gyógyító ereje* címmel. Az előadó bevezetőjében felvázolta a sokak számára ismeretlen *biblioterápia* szó eredetét, értelmezési lehetőségeit, majd ismertette az 1900-as évek Amerikájából induló mozgalom különféle irányzatait.

3. kép
Bartos Éva előadó és Vajda Albertné könyvtárigazgató

Szó esett a klinikai biblioterápia és a gyógyítás kapcsolatáról, az ehhez tartozó módszerek széles tárházáról. Sok érdekességet hallhattunk arról a pedagógiai tapasztalatról, amely szerint ezzel az eljárással befolyásolni lehet a különböző célcsoportokba tartozó gyerekek intellektuális, érzelmi és szociális fejlődését. A programnak különös jelentősége van a veszélyeztetett környezetben élő gyermekek fejlesztésében, valamint a beilleszkedési és a konfliktuskezelési problémák megoldásában.

4. kép
Előadás a könyvtárban

A mesehét eseményeit gazdagította a Vizuális Nevelési Tanszék által meghirdetett, a népmesék illusztrálásához kötődő hallgatói rajzpályázat. A beérkezett munkákat Bálványos Huba főiskolai tanár, Bakos Tamás tanszékvezető főiskolai docens és Dienes Erika főiskolai adjunktus értékelte. A legjobb művészi alkotásokat könyvjutalommal díjazták. A nyertesek listája a következő volt:

Tárgykultúra	Képzőművészet
1. Kaszap Livia	1. Resch Tamás
2. György Tímea és Balassa Bernadett	2. Horváth Zsuzsanna
3. Kovács Fruzsina	3. Labus Eszter

Az esemény kísérő rendezvénye volt Bakos Barbara meseillusztrációkat bemutató kiállítása. A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem hallgatója – akinek műveit már New Yorkban, Párizsban, Hanti-Manszijszkban, Prágában és Atlantában is kiállították – Anna Konykova Anne anyó meséi című könyvéhez készített rajzokat 12 éves korában. A szövegek fordítását, művészi formába öntését Nagy Katalinnak, karunk főiskolai tanárának köszönhetjük.

A mesehét záróakkordja a Népek meséi országos mesemondó verseny volt a Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszék szervezésében. A tizenöt versenyző az ország különböző egyetemeiről, főiskolai karairól érkezett. A megjelent vendégeket Kakasy Dóra tanító szakos hallgató – a rendezvény konferansziéja – köszöntötte, majd Szűcs Réka előadta Juhász Gyula Mese című költeményét.

Ezután Csíkvári Gábor tanszékvezető főiskolai tanár köszöntötte a kar vezetőit, a zsűrit, a megjelent felkészítő tanárokat, a kísérőket és a versenyzőket. Érdemes idézni néhány gondolatébresztő mondatot a nyitóbeszédből: „Amikor az első megértett és kiejtett szavaink megmozgatják képzeleteinket, s mesévé lényegülnek – abban a pillanatban mágikus erőt kapnak. A szájhagyomány által terjedő mese a legmélyebben rejtőző, legegyszerűbb igazságokat, az emberi létről alkotott legőszibb tapasztalatainkat és élményeinket sűríti

össze, rejti csodás történetekbe. Valamennyien a mese útján indulunk el a gyermekkorból a bonyolultabb felnőttvilágba. Életünk során sokszor kapaszkodunk a mesékbe, hogy segítsenek eligazodni a jó és a gonosz dolgaiban. Ebben a misztikus világban tudunk a legtisztábban örülni és a legfájdalmasabban sírni – ezért a mese soha nem veszíthet aktualitásából. Olyan ez a közeg, mint az egyre rojtosodó mesekönyvek, amelyek képzeletbeli polcainkon őrzik biztos, örök helyüket, és amikor megjelenik egy újabb nemzedék, akkor a rojtok szaporodnak, a papírlapok egyre rongyosabbakká válnak, de a mesék tovább védik a csodák, az őszinte sírás és nevetés birodalmát”.

A bevezető után Nagy Katalin főiskolai tanár, műfordító, a rokon népek irodalmának és néprajzának szakavatott ismerője kapott szót. Rámutatott arra a tényre, hogy napjaink értékvesztéssel küszködő világában a mesék rejtett, kódolt üzenetei ki nem mondott gondolatokat közvetítenek számunkra. Ezek a rejtőzködő kincsek összeadódnak egy ilyen mesemondó versenyen, ezzel valós értékeket hoznak létre, és hagyományoznak tovább. Felidézte Berecz Andrásnak – korunk legendás mesemondójának – időtálló tanácsát, miszerint hármat kell annak megtanulni, aki mesemondó akar lenni: először magasra kell állnia, hogy lássák, másodszor a torkát ki kell nyitnia, hogy hallják, s harmadszor rövidnek kell lennie, hogy szeressék. Nagy Katalin hasznos útravalói után megismerhettük a többi zsűritagot: Marosi Annamária docenst, Sinkó Judit tanársegédet, Nevigyánszki Évát, az ELTE Gyakorlóóvodájának vezetőjét és Majer Nikolettet, a hallgatói önkormányzat képviselőjét.

5. kép
A mesemondóverseny zsűrije

A zsűritagok gondos szakmai mérlegelés után, a mesemondás hagyományaira koncentrálva – a versenyzők iránti igen nagy tisztelettel – a következő kritériumok alapján hozták meg döntésüket: figyelembe vették a szövegválasztást, a mesei logika és nyelvezet hibátlan, hiteles tolmácsolását, a mondat- és szövegfonetikai eszközök helyes használatát, az improvizatív képességek kibontakoztatását, a mese szórakoztató funkcióját, a hagyományos mesemondói szokások továbbvitelét, valamint a hallgatóságra gyakorolt hatást. A felkészítő tanárok és a hallgatók igényességét, választékoságát dicséri az a tény, hogy a verseny anyagában felvonultatott történetek a meseirodalom értékes reprezentánsai közé tartoztak. Sokan nyúltak a kiapadhatatlan székhely mesekorpuszhoz, amely szerves része a magyar szellemi folklór kincses tárának.

6. kép
A mesemondók

A zsűri alapos szakmai megbeszélés után kihirdette az eredményt, és értékelte a produkciókat. A következő eredmény született:

I. helyezett: Toldy Hajnalka (Mozgássérültek Pető András Nevelőképző Intézete)

A hallgatót Szegfű Mária főiskolai tanár készítette fel a mesemondásra.

II. helyezett: Havran Mihály (Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar)

III. helyezett: Keszeli Kitti (Tessedik Sámuel Főiskola Pedagógiai Főiskolai Kar)

A két versenyző felkészítő tanára: Tímárné Hunya Tünde főiskolai docens.

A díjazottak könyvtulványban, valamint könyvjutalomban részesültek. A legsikeresebbek érdeme, hogy hűek maradtak a mesék archaikus hangjához, ugyanakkor szabadon éltek azokkal a mesemondói eszközökkel és humoros kiszólásokkal, amelyek révén sajátos egyéni stílust hoztak létre, s lehetővé tették a közönség számára az élményszerű befogadást.

A könyvtárosok felajánlásának köszönhetően különdíjat is kaptak a versenyzők. A cigány kultúra ápolásáért és megismertetéséért Balogh Marianna – aki oláh cigány nyelven is elmondta a mesét – és Rézműves Marianna vehetett át jutalomkönyvet. A legjobb meseszöveg választásáért Toldi Hajnalka és Gyöngyösi Dóra részesült elismerésben. A versenykiírásban megjelölt – népek meséi – tematikus elemhez kapcsolódó tudatos szövegválasztásért Gyarmati Kitti és Pintaric Emília kapott könyvjutalmat. Több könyvkiadó nagylelkű adományának köszönhetően minden résztvevő mesekönyvekkel, szépirodalmi művekkel és – reményeink szerint – jó élményekkel tért haza. Gratulálunk a mesemondóknak és a felkészítő tanároknak az eredményes munkájukhoz és ahhoz az igyekezethez, amellyel hozzájárulnak a népmesék életben tartásához. Köszönet illeti a verseny támogatóit és segítőit: Somlainé Farkas Tünde tanszéki munkatársat, a HÖK vezetőségét, valamint a lelkes hallgatógárdát a szervezésben való közreműködésért, Németh Ádámot pedig a fotók elkészítéséért.

A Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszék nem titkolt szándéka, hogy e rendezvénnyel hagyományt teremtsen az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Karán. A jövőben hasonló találkozókkal kívánunk hozzájárulni az egyetemes meseanyag továbbhagyományozásához, a hallgatók anyanyelvi és kulturális ismereteinek gazdagodásához.

Bereczkiné Záluszkai, Anna: Exploring the realm of tales: folk tales – thematic week at the ELTE Faculty of Primary and Preschool Education

Az írás szerzőjéről

Bereczkiné Záluszkai Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

bereczki.anna[kukac]tok.elte.hu

<https://orcid.org/0000-0003-0499-2599>